

SPROKKELS UIT DE 10 INSPIRATIESESSIES

door Tineke Van de Walle, programmaregisseur lokaal sociaal beleid en Stefaan Lambrecht, coördinator strategische cel

Goedemiddag. Deze voormiddag namen jullie deel aan een inspiratiesessie naar keuze. Er waren rapporteurs aanwezig in de sessies. Zij kregen de opdracht om goed te luisteren en inzichten te sprokkelen. Dankzij hen kunnen we jullie nu even meenemen naar alle 10 de sessies.

De eerste duizend dagen: de rol en impact van kinderopvang

In de sessie ‘De eerste duizend dagen: de rol en impact van kinderopvang’ hadden we **Michel Vandenbroeck** als gast. Hij is professor gezinspedagogiek aan Universiteit Gent. U kent hem als een pleitbezorger voor een sterkere Vlaamse financiering voor de kinderopvang en een minder groot aantal kinderen per begeleider. Hij ging met ons in gesprek over het belang van de kinderopvang.

Hij begon zijn lezing met de uitspraak: weinig voorzieningen kunnen zoveel impact hebben als kinderopvang: voor kinderen, voor ouders, voor de samenleving. Dit geldt bij uitbreiding voor andere plekken waar ouders elkaar ontmoeten, zoals ontmoetingsplaatsen voor ouders. Sociale netwerken vormen volgens Vandenbroeck de beste opvoedingsondersteuning. Voorschoolse voorzieningen zijn ook plekken waar ouders andere ouders kunnen ontmoeten los van maatschappelijke achtergrond. Hoe ouder kinderen worden, bv. wanneer ze naar het secundair onderwijs gaan in verschillende richtingen, hoe sterker de grenzen worden tussen gezinnen.

Terug naar de kinderopvang. Deze moet toegankelijk en kwaliteitsvol zijn om haar belofte waar te maken. Inzake toegankelijkheid is het belangrijk dat kinderopvang ook aanwezig is in kwetsbare wijken, en dat ouders gebruik kunnen maken met het individueel verlaagd tarief. Wat kwaliteit betreft is het belangrijk dat begeleiders kinderen kunnen stimuleren om zich ten volle te

ontwikkelen. Zorgmomenten aangrijpen om ook dit te doen, bv. een liedje zingen bij de wissel van een pamber, gebeurt nog te weinig. Hierin speelt het onderwijs een belangrijke rol. Voortgezette opleidingen, zoals graduaten kinderverzorging, zijn een must.

Op het einde van de sessie werd gevraagd aan Michel Vandenbroeck of hij nog optimistisch is? Ja, de solidariteit tussen ouders en begeleiders, en ook het maatschappelijk draagvlak is nog nooit zo groot geweest, en we weten in welke richting we moeten gaan.

Dialogo werkt: met participatie als kompas

Met Brugge Dialoogstad organiseert Brugge al jarenlang een dialoog tussen mensen in armoede, sociale organisaties en het lokaal beleid. We gaan ook aan de slag met de methodiek 'Dialoogtafels'. Hierbij gaan mensen in armoede letterlijk aan tafel gaan zitten met organisaties en beleidsmakers. Ze gaan dieper in op belangrijke thema's, zoals gelijke onderwijskansen. Aan de praattafels wordt vaak begonnen met een getuigenis van iemand in armoede. Daarna worden de problemen in kaart gebracht en wordt er gezamenlijk gezocht naar antwoorden. Die antwoorden kunnen beleidsaanbevelingen zijn, maar ook aanbevelingen voor andere organisaties in het werkveld. Voor hun sessie nodigden de trekkers van Brugge Dialoogstad Katrien Boone van Howest uit. Ze nam ons mee in de do's en don'ts in participatieland.

Er is nog nooit zoveel aandacht geweest voor participatie maar dat is niet hetzelfde als aandacht hebben voor de complexiteit van participatie. Participatie start pas echt als je het volwaardig bespreekt en het een actieve inspanning vergt. We moeten ook aandacht hebben voor de complexiteit voor de leefwereld waarin mensen soms leven.

We moeten echt luisteren naar de boodschap van de doelgroep en daar dan ook concrete vertalingen en acties aan koppelen. Wees duidelijk over spelregels: wat, hoe en waarom. Wees ook duidelijk over het mandaat.

Participatie is een gedeelde verantwoordelijkheid van burgers, middenveld en politiek en we verliezen veel menselijk kapitaal als we onvoldoende inzetten op ieders talenten. Uitgangspunt voor

goed beleid is dat ieders perspectief vervat is en dat vergt de nodige investering en tijd. We dagen jullie uit om na te denken over participatie en ook effectief de sprong te wagen om participatie te organiseren.

Diversiteit is een feit

Diversiteit is een feit in Brugge. De laatste jaren zagen we onze diversiteit groeien, vooral bij de jongere leeftijdsgroepen. Zo is bijna drie op tien minderjarigen in Brugge van buitenlandse herkomst. Dit tegenover slechts 4 op honderd 65 plussers. In het lager onderwijs heeft 14 % van de kinderen een andere thuistaal dan het Nederlands. In het kleuteronderwijs is dat 16%. We hebben 145 verschillende nationaliteiten, waarvan er niet echt 1 nationaliteit boven de andere uit springt. Superdivers is een feit in Brugge, en als je onze toeristen mee rekent dan zijn we kosmopolisch. Dat betekent dat ook het lokaal sociaal beleid rekening moet houden met die diversiteit. In de sessie diversiteit is een feit maakten de deelnemers kennis met de Brugse projecten: Brugse onderwijsambassadeurs, 4YOU en Compagnons.

De kracht van onze Brugse onderwijsambassadeurs zit in het feit dat ouders met een migratieachtergrond zelf hun eigen gemeenschap gaan informeren en vormen over opvoeding en onderwijs en dit in hun eigen contacttaal. Onderwijsambassadeurs vormen een brugfunctie tussen enerzijds hun eigen gemeenschap en anderzijds reguliere diensten en organisaties die actief zijn rond de thema's opvoeding en onderwijs. Op de manier wordt de ouderbetrokkenheid voor ouders met een migratieachtergrond vergroot. Het FMDO-project heeft al duidelijke resultaten geboekt in Brugge. Er werden in de voorbije jaren reeds 38 ambassadeurs opgeleid afkomstig uit 22 landen die 15 verschillende talen spreken.

Met 4You van Refu Interim werken we specifiek aan een stad waar inburgeraars de weg vinden naar vrijwilligerswerk en waar vrijwilligersorganisaties de weg vinden naar anderstalige nieuwkomers die in onze stad een inburgeringstraject volgen. Met dit project worden mensen gestimuleerd om hun talenten actief in te zetten, het Nederlands verder te oefenen en tegelijkertijd wordt er kleur gebracht in diverse Brugse vrijwilligersorganisaties. Er is reeds een samenwerking uitgebouwd met

Een thuis voor iedereen, een mooie ambitie, maar hoe krijgen we het gerealiseerd? In onze sessie over wonen draaiden we de rollen om. We brachten niet de Brugse projecten naar voor, daarvoor moet u de QR-codes scannen in ons programmaboekje, maar we haalden de inspiratie uit andere steden. Back on track is in Brugge al gekend. De Back on track-medewerkers hebben hun heimat in Oranjestad in Kortrijk, maar begeleiden ook actief jongeren in regio Brugge. Maar ze leggen brutaal de vinger op de wonde: we vinden vooral in Brugge moeilijk woningen. Ook vzw Stap ervaart in Gent grote problemen om jongeren onder dak te krijgen: wachtlijsten, onbetaalbaar, onleefbare panden. Ze richten een Coöperatieve vennootschap NestInvest op die op zoek gaat naar investeerders om woningen aan te kopen en goedkoop aan te bieden aan kwetsbare jongeren. Tenslotte was er het voorbeeld van collectief Goed die in Antwerpen woningen van de huisvestingsmaatschappij grondig opknapt (zowel energetisch als qua comfort) ism. kwetsbare bewoners (via art60). Deze woningen worden verhuurd aan kwetsbare bewoners. De bewoners zijn betrokken in de coöperatie (zelf aandeelhouder) en geven mee vorm aan de begeleiding.

Deze voorbeelden zijn schitterend en getuigen van lef, daadkracht, creativiteit om in de spannende huisvestingsmarkt concrete oplossingen te creëren. Rode draad in het verhaal is dat er een enorme en dwingende woningsnood is, die vooral door sociale begeleiders ervaren wordt als een rem/stop op alle ontwikkeling op alle andere welzijnsindicatoren: geestelijke en fysieke gezondheid, werk, relatievorming. Door te werken aan een betaalbaar woningaanbod wordt ruimte gecreëerd om structureel de maatschappelijke positie van deze kwetsbare bewoners op te waarderen.

De voorbeelden illustreren dat oplossingen mogelijk zijn die ook in Brugge een toepassing kunnen en moeten krijgen. Belangrijkste lessen zijn

1. *Er zijn woningen genoeg die leeg staan of opwaardering mogelijk hebben*, zowel op de private markt als woningen via sociale huisvestingsmaatschappijen en SVK's.
2. *Er zijn investeerders/burgers die geld en mogelijkheden hebben om mee te investeren in betaalbaar wonen*. Een zeker rendement is daarbij natuurlijk niet onbelangrijk, maar niet primordiaal: investeerders/burgers willen mee investeren als dit ook maatschappelijke meerwaarde biedt. Investeren in vastgoed wordt als 'veilig' ervaren. Ook het vertrouwen en de steun van 'huisbazen' kan gewonnen worden als er garanties ingebouwd worden.
3. *Naast het vastgoed is ook het sociaal (pedagogisch) project belangrijk*. Woonkwaliteit en op een 'mooie' plek wonen, gaat hand in hand met leefbaarheid. Bewoners kunnen groeien op meer dan één levensdomein als er ingezet wordt op sociale interactie tussen bewoners en met burens ('nabuurschap'). Woonprijzen worden meer haalbaar als ook sociale rechten uitgeput worden.

Ervaringswandeling 'naar een toegankelijke stad'

Een toegankelijke stad bestaat uit meer dan één troefkaart. Met de ervaringswandeling lieten we deelnemers een aantal troeven zien in Brugge. Met het project G-fietsen lieten we ons inspireren door onze partner Curando. Wat zij op hun ééntje klein begonnen zijn, willen we met een netwerk breed uitrollen in Brugge. De deelnemers kregen een G-fiets, simulatiebril of rolstoel voor de rest van de wandeling. De deelnemers ervoeren aan de lijve hoe moeilijk drempels in de publieke ruimte zijn.

In wijkcentrum Xaverianen is er sterk ingezet op universal design. Het gebouw is zo ontworpen dat het voor een zo divers mogelijke groep gebruikers functioneel en aantrekkelijk is. Een aantal voorbeelden hiervan zijn voldoende ruime doorgangen, vlotte toegang met lift of hellend vlak en een leesbare indeling van het gebouw. Ook het gloednieuwe voelpaneel is vanuit Universal Design ontworpen. Het is een handige plattegrond voor iedereen, en tegelijk een oriëntatietool voor blinde en slechtziende bezoekers.

Wat stelden de deelnemers echter vast: naast ontwerp en structuuroplossingen, is menselijk gedrag even belangrijk. Bv. fietsen die tegen de muur, een paal met ontsmettingsmiddel die een geleidelijk onderbreekt. Werken aan toegankelijkheid is een ketenaanpak. Het resultaat is maar zo sterk als de zwakste schakel.

Grijs en eigen-wijs: ouder worden in het Brugge van morgen

Dat Brugge vergrijst is u wellicht niet onbekend. Op heden (2021) is 24,3% van de Bruggelingen ouder dan 65 jaar. Deze groep zal de komende jaren nog sterk groeien waardoor tegen 2030 1/3 van onze inwoners ouder zal zijn dan 65 jaar. Deze stijging brengt heel wat uitdagingen met zich mee voor zowel voor de professionele partners alsook voor onze burgers. Denk maar aan de groeiende groep Bruggelingen die mantelzorgtaken opnemen.¹ Of dat sterke vergrijzing gepaard gaat met een stijging in het aantal overlijdens en dus ook een stijging in het aantal mensen die geconfronteerd worden met eindelevenszorg, rouw of verlieservaringen.² De sleutel tot een toekomstgericht sociaal ouderenbeleid, is om deze vergrijzing met een ruime blik van uitdagingen en kansen te bekijken en alle capaciteiten in onze stad te benutten.

Samen met de deelnemers van de sessie Grijs en Eigenwijs keken we door een nieuwe Bril naar ouder worden in het Brugge van morgen. Zoals je weet, een bril bestaat uit twee glazen. Ze zijn allebei nodig om goed te zien: ze versterken elkaar. Enerzijds keken we door het glas of perspectief van zorg- en ondersteuningsnoden. Welke dienstverlening en welke ondersteuningsmiddelen op maat helpen om langer thuis te wonen in hun eigen huis? Daarnaast hebben we het 2de glas of perspectief en dat is de lens van expertise en competenties. We stonden stil hoe we in onze stad nog

veel meer de krachtbronnen en competenties van ouder wordende Bruggelingen kunnen aanboren om kwaliteitsvol ouder worden mogelijk te maken voor iedereen. En we haalden hier een aantal suggesties uit voor het lokaal sociaal beleid van morgen. We willen sterken inzetten op het differentiëren in de ouderengroep. De pas gepensioneerden zijn niet dezelfde doelgroep als onze 85plussers. We willen de samenwerking met ouderenverenigingen versterken, mantelzorgers nog meer ondersteunen en taboes en stereotypen doorbreken.

Het kleine helpen. Handvatten voor jouw vrijwilligerswerking

Het aantal lokale vrijwilligersprojecten groeit de laatste jaren in sneltempo. Het buddyproject *Compagnons* is slechts 1 voorbeeld. Verschillende factoren dragen bij aan deze evolutie. De crisissen volgen elkaar op en hebben doorwerkende gevolgen. Professionelen kunnen de noden nu al niet meer bijbenen en morgen hollen ze nog verder achterop. Een veelgehoorde kritiek is ook dat vrijwilligers werk moeten doen dat de opleiding en competenties van een beroepskracht vraagt. Vrijwilligerswerk is alvast nog meer dan vroeger deel van het lokaal sociaal beleid. Het is goed dat inwoners zelf ook een verantwoordelijkheid opnemen om werk te maken van een zorgzame maatschappij en daarom ook een welgemeende dank je wel voor alle vrijwilligers die zich hiervoor inzetten, ook hier in deze zaal. Maar we moeten op zoek gaan naar een nieuw evenwicht en een nieuwe rol voor het professioneel maatschappelijk werk. Vrijwilligerswerkingen vragen immers ook ondersteuning.

Marianne Blokland bouwde tijdens de inspiratiesessie stapsgewijs een model voor een vrijwilligersbeleid.

Tijdens de sessie kwamen verschillende vragen aan bod. Organisaties willen vrijwilligers op een duurzame manier aan hun organisatie binden. Er gaat veel tijd in een gerichte zoektocht te organiseren naar de juiste vrijwilliger. Daarnaast kwam ook duidelijk aan bod dat organisaties met de vraag zitten 'hoe bouwen we een duurzame verbinding met de buurt?'

Met de bouwstenen uit het aangereikte model kan een antwoord geformuleerd worden:

- match de juiste competenties van vrijwilligers aan juiste vrijwilligerswerk om tegemoet te komen aan de kritiek dat vrijwilligers steeds meer werk verrichten dat dezelfde zaken als een werkracht vereist
- geef hen de nodige autonomie om (creatieve) oplossingen te zoeken en durf los te laten. Door de nodige autonomie te geven kan een nieuw evenwicht gevonden worden in de rol van het professioneel maatschappelijk werk
- zorg voor verbinding met de buurt. Kijk wat er leeft en haal zo de buurt binnen zonder meteen actiegericht te benaderen als iemand wil 'vrijwilliger' zijn. Het was ook moeilijk te definiëren wat een vrijwilliger juist is: Zijn dit formele vrijwilligers of mensen die sporadisch eens helpen?

Tot slot leeft het vrijwilligersleven sterk in Brugge. Het veld ziet ook rollen voor de het openbaar bestuur, o.a. helpen met de match te maken en samen aan de slag gaan in buurtgericht werken.

Kan onderwijs zonder welzijn? En vice versa?

onderwijs zonder Welzijn? En Vice versa? We nodigden de auteurs van dit boek bij ons uit. Marie Seghers en Celine Mertens namen ons mee in de resultaten van dit onderzoek. Vertrekpunt was dat scholen meer en meer geconfronteerd werden met welzijnsvragen, maar niet goed weten hoe hier mee om te gaan. Daarnaast is de school vaak ook een vindplek voor gezinnen die welzijnsvragen hebben.

Scholen zijn m.a.w. een belangrijke partner in de aanpak van kinderarmoede, en dat is nodig want 1 op 5 kinderen groeit op in kinderarmoede.

Ze gingen in gesprek met de deelnemers over de rol die scholen kunnen opnemen.

We kwamen tot de conclusie dat leraren zijn geen hulpverleners MAAR dat de school wel een belangrijke taak kan opnemen:

- Open schoolklimaat ook voor kwetsbaarheid: wanneer voel je je welkom, leerkrachten die de hand reiken, ...
- Openstaan voor welzijnsvragen en ernaar handelen (en ook bespreekbaar maken)
- Warm toeleiden
- De blik naar binnen – de schoolwerking onder de loep

Bij al deze taken biedt een nauwe en persoonlijke samenwerking met welzijnsorganisaties (maar ook met de politie) een belangrijke meerwaarde. Zou kunnen welzijnsorganisaties betrokken worden in de ouderraad, of uitgenodigd worden voor overleg, kan ingezet worden op kennis van de sociale kaart, en noem maar op.

Brugfiguren in welke vorm ook (kan ook een contactpersoon zijn binnen het OCMW, stad, ...) kunnen hierbij faciliterend werken, maar zijn ook niet de oplossing. Want dit ontslaat ons niet van een structureel armoedebeleid.

Marie en Celine concluderen met een pleidooi voor een interprofessionele reflex waarbij we:

- Samenwerking stimuleren
- Eigen professionele grenzen zien
- En interprofessioneel leren om de eigen werking te verstrekken

Een hele uitdaging maar zeker de moeite waard om kinderen maximale ontwikkelingskansen te bieden.

Preventie is teamwork

Brugge streeft ernaar om mensen te helpen hun gezondheid te behouden, beschermen en verbeteren. Net als in de andere domeinen van het lokaal sociaal beleid hanteren we daarbij het proportioneel universalisme: We richten ons op alle burgers, maar omdat sommige doelgroepen een langere weg moeten afleggen om tot een goede gezondheid te komen, geven we hen bijzondere aandacht. Het LOGO, de Eerstelijnszone Brugge en het openbaar bestuur besloten om voor

preventief gezondheidsbeleid samen te werken met hun partners in één gedeelde werkgroep. Vanuit de werkgroep preventieve gezondheid worden preventieve acties en campagnes uitgewisseld, afgestemd en gezamenlijk uitgevoerd. Maandag was het Wereld Diabetes Dag. In Brugge starten we een lokaal samenwerkproject in het kader van Halt2Diabetes. Met dit project als praktijkvoorbeeld in de sessie 'preventie is teamwork!', verkenden we hoe we lokaal aan de slag kunnen gaan met preventiecampagnes.

Een centrale vraag in de sessie was, hoe kunnen we mensen sensibiliseren tot gezonde levensstijl. Er werden 4 hefbomen gedefinieerd:

- 1) de meerwaarde tonen van een gezonde levensstijl,
- 2) betrokkenheid creëren door samenwerking,
- 3) een gemeenschappelijke gedragen visie vormen,
- 4) Communicatie.

Bij communicatie was een belangrijke vraag, hoe bereik je de mensen die met de grootste afstand tot een goede gezondheid? Een idee van de groep was om naar de buurten te gaan en ook via minder evidente actoren te informeren (bv. buurtwinkels, kappers, lokale handelaars).

Er werd in de sessie verder ook ingezoomd op het project halt2Diabetes, waarbij er gewerkt wordt rond het voorkomen van type 2 diabetes. Voor burgers komt er een screeningtool. Professionals kunnen mensen ondersteunen om aan een gezonde levensstijl te werken. Ook huisartsen hebben zeker een rol in het preventieve verhaal, niet alleen in het curatieve.

Sociale innovatie: klinkt het alleen goed of is het ook goed?

Sociale innovatie: klinkt het alleen goed of is het ook goed? We zijn graag vernieuwend. Het liefst van al nog vernieuwender dan onze collega's in andere steden en regio's. Er wordt ons ook

voortdurend gevraagd om vernieuwend te zijn. We kennen allemaal de verplichte vraag in subsidiedossiers: wat is er vernieuwend aan uw project?

Maar is er geen risico dat we in onze zoektocht naar iets nieuws, het doel van onze projecten uit het oog verliezen? Hoe zorg je ervoor dat sociale innovatie geen hol begrip wordt? Wat moet sociale innovatie HEBBEN of ZIJN opdat het ons vooruit helpt in de aanpak van sociale uitdagingen? Hoe gaan we aan de slag met ideeën die mikken op een maatschappelijke impact die verder gaat dan economische impact? En moet alle innovatie een technologische component hebben? Dit waren startvragen voor het gesprek met onderzoekers Hans Vermeersch en Nele Cox van het expertisecentrum sociale innovatie van Hogeschool Vives. We nodigden ook de ontwikkelaars uit van DOTS en Taalboost. Onze gastsprekers en de deelnemers uit deze sessie kwamen tot deze inzichten:

- 1) Focus op sociale innovatie duwt ons meer en meer richting sociaal ondernemerschap. Dit proces vereist ook een evolutie waarbij ondernemer skills (zoals kansen zien, rendabiliteit, overtuigingskracht en zicht op de markt) steeds belangrijker worden voor de maatschappelijk werkers.
- 2) Wicked Problems zijn complexe maatschappelijke problemen die een andere benadering vragen. Ze dwingen ons om nieuwe coalities te vormen. Deze evolutie kan binnen de organisatie diverse reacties teweegbrengen, waarbij een evenwicht moet gezocht worden tussen de drive van het management en de weerstand van de basis.
- 3) Een sociale innovatie is pas succesvol indien het een 'human centered design' betreft. Hierbij moet naast de WHAT en de HOW, ook nagedacht worden over de WHY. Waarom wil je iets veranderen? Dit zorgt voor een duidelijk doel. Een non-profit plaatst de maatschappelijke waarden onder de noemer WHY, waarbij de profit deze maatschappelijke waarden eerder onder de HOW catalogeert. In een ideale wereld evolueert de ROI (Return On Investment) ook binnen de profit richting een SROI (Social Return On Investment). Want alles draait tenslotte om mensen....

Als voorbeeld werden nog twee cases gedemonstreerd, waarbij de WHY telkens de kanalisator was om zaken in beweging te krijgen:

- DOTS: De competenties en doorgroeimogelijkheden van personen met een grotere afstand van de arbeidsmarkt worden eenvoudig en snel geregistreerd zodat de slaagkansen stijgen.
- TAALBOOST: Dankzij technologie de taalkloof in een werksituatie verkleinen, zodat taal niet langer een drempel vormt binnen een tewerkstellingstraject.

We sluiten dit overzicht nog graag af met een dankjewel voor onze rapporteurs. Kurt Schoonbaert, Joke Van Dyck en Dany Dewulf van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten. Ian Defever van Werkkracht 10. Annick Vandamme en Koen Timmerman van Stad Brugge, en Alana Boone, Mieke Van Opstal en Blerta Beka van OCMW Brugge.